

Gwers 1

Beth sy'n dylanwadu ar fy mhenderfyniadau?

Dyma'r cyntaf o dair gwers gan y Bank of England sydd yn grymuso pobl ifanc i ddod yn benderfynwyr gwych, a deall sut mae eu penderfyniadau'n effeithio ar yr economi, a sut mae'r economi yn effeithio arnyn nhw. Bydd myfyrwyr yn archwilio beth yw'r economi, rôl y Bank of England, a sut mae'r ffactorau hyn a ffactorau eraill yn dylanwadu ar benderfyniadau. Yng Ngwersi 2 a 3, bydd myfyrwyr yn darganfod sut y gallant ddadansoddi gwybodaeth ddibynadwy i wneud y penderfyniadau gorau, ac ystyried canlyniadau'r penderfyniadau maen nhw'n eu gwneud – drostynt eu hunain, eraill, a'r economi.

Grwpiau oedran arfaethedig:

Oedrannau 11-14 (CA3/S1-3) ac oedrannau 14-16 (CA4/S4-5)

Meysydd Cwricwlwm:

ABGI; Dinasyddiaeth; ABCh; Iechyd a Lles; Astudiaethau Cymdeithasol; Dysgu am Oes a Gwaith; Ymwybyddiaeth Economaidd; Meddwl, Datrys Problemau a Gwneud Penderfyniadau (Gweler Nodiadau'r Athro am ddolenni cwricwlwm llawn ar gyfer pob gwlad yn y DU.)

Amcanion dysgu:**Bydd myfyrwyr yn dysgu:**

- sut mae'r economi, a ffactorau eraill, yn dylanwadu ar ein penderfyniad
- am rôl y Bank of England

Canlyniadau dysgu:

- Gallaf ddisgrifio sut mae gwahanol rannau'r economi'n gysylltiedig
- Gallaf ddisgrifio rôl y Bank of England yn yr economi
- Gallaf egluro beth sy'n dylanwadu ar benderfyniadau ariannol (gan gynnwys yr economi)

Cyfarpar ac adnoddau

- Cyflwyniad 1
- Fideo 1
- Taflen gweithgaredd 1: Sut mae'r economi'n gweithio
- Taflen gweithgaredd 2: Astudiaethau achos ynghylch gwneud penderfyniadau
- Gwaith Cartref/Cymorth- Taflen gweithgaredd 3: Beth sy'n dylanwadu ar fy mhenderfyniadau? (â labeli wedi'u torri allan)
- Poster: Yr Economi ac ME
- Poster: Yr Economi ac ME (fersiwn heb linellau cysylltu, ac/neu fersiwn heb linellau a blychau testun)
- Geirfa

Paratoi:

Gwiriwch fod y Cyflwyniad a'r Fideo wedi'u gosodi redeg, a llungopio digon o gopiau o'r taflenni Gweithgaredd, Poster a'r Geirfa. Dylid torri Gweithgaredd 3 yn gardiau os y'i defnyddir ar gyfer y cymorth yn y dosbarth ond gall aros yn gyflawn ar gyfer y dasg waith cartref. Ystyriwch faint o amser sydd gennych a phenderfynu a ydych am ddefnyddio unrhyw un o'r gweithgareddau estynedig, neu bennu unrhyw un o'r gweithgareddau ar gyfer gwaith cartref. Darllenwch nodiadau'r Athro am gyfarwyddyd ar greu amgylchedd dysgu diogel.

Amseru a awgrymir:

Gall y gweithgareddau ffitio'n daclus o fewn gwers 45 munud, ond maent yn cynnwys syniadau estynedig os oes gennych fwy o amser. Mae'r adnoddau wedi'u cynllunio ar gyfer defnydd hyblyg o fewn amserlen eich ysgol. Er enghraifft, estynedig i lenwi pump neu chwe gwers; neu eu defnyddio fel adnodd dysgu gwrthdro, â rhai gweithgareddau i'w cwblhau gartref.

I gychwyn (10 munud)

Bachwch ddiddordeb myfyrwyr trwy esbonio y bydd y tair gwers nesaf yn eu helpu am weddill eu bywydau! Gofynnwch iddynt sefyll os gwnaethon nhw benderfyniad heddiw. Nodwch y dylai pawb fod yn sefyll – penderfynon nhw godi, beth i'w wisgo, beth i'w fwyta

i frecwast ac ati. Efallai fod rhai wedi gwneud dewisiadau eraill – efallai i brynu rhywbeth, neu geisio llwybr gwahanol i'r ysgol. Esboniwch ein bod yn gwneud penderfyniadau drwy'r amser, ond a ydym erioed yn oedi i feddwl am sut rydym yn gwneud y penderfyniadau hynny ... a beth sy'n dylanwadu arnom? (Rhannwch yr amcanion/canlyniad dysgu ar **sleid 2** o'r **Cyflwyniad 1**.)

Esboniwch mai un dylanwad pwysig ar ein penderfyniadau ariannol yw'r economi.

Cychwynnwch asesiad pwynt: Gofynnwch i'r myfyrwyr greu map meddwl sy'n dangos popeth maent yn ei wybod ar hyn o bryd am yr economi, y gellir ei ddefnyddio fel asesiad sylfaenol. I fyfyrwyr iau, gallech ddefnyddio'r syniad o estron sy'n dod i'r Ddaear, gan wybod dim byd am arian na'r economi. Dylai eu map meddwl helpu i egluro'r cysyniadau hyn. Os yw myfyrwyr yn ei gael yn rhy heriol i gynnwys unrhyw feddyliau ar 'yr economi', gallent ddefnyddio 'arian' fel ffocws eu map meddwl. Ar ddiwedd y gyfres o wersi, bydd cyfle iddynt ychwanegu at yr hyn maen nhw wedi'i ddysgu am yr economi.

Prif weithgareddau (25 munud)

Cyflwyno'r economi

Dangoswch **Fideo 1** i fyfyrwyr (dolen ar **sleid 3**), sy'n rhoi trosolwg o beth yw'r economi, y gwahanol rannau (e.e. busnesau, defnyddwyr, banciau) a sut maent yn cydberthyn, a sut mae'n effeithio ar ein penderfyniadau. Efallai yr hoffech roi copi o'r **Eirfa** o dermau economaidd i fyfyrwyr, sy'n cydfynd â'r fideo. Gwiriwch ddealltwriaeth myfyrwyr yma trwy gwestiynau symbylu, er enghraifft:

- Pa rôl ydyn ni'n ei chwarae yn yr economi?
- Beth yw cyfraddau llog?
- Beth mae'r Bank of England yn ei wneud?
- Sut allai banciau'r stryd fawr effeithio ar ddefnyddwyr?

Mae sleidiau 4-7 yn esbonio cyfraddau llog ac yn dangos sut mae'r economi'n dylanwadu ar ein penderfyniadau.

Sut mae'r economi'n dylanwadu ar fy mhenderfyniadau?

Trefnwch y dosbarth yn grwpiau o dri neu bedwar, a rhowch fersiwn o'r Poster heb linellau a blychau testun i bob grŵp, neu'r fersiwn heb linellau yn unig ar gyfer y rhai a fyddai'n elwa o gymorth ychwanegol. Gofynnwch i fyfyrwyr feddwl sut mae gwahanol rannau'r economi yn dylanwadu ar ei gilydd a llunio mewn saethau i ddangos sut maen nhw'n meddwl bod y rhannau'n cydgyssylltu.

Rhannwch y fersiwn o'r **Poster** sy'n dangos y dolenni. Sut roedd yn cymharu â'u syniadau?

Gofynnwch i fyfyrwyr ddychmygu eu bod yn gweithio yn y Bank of England. Gallant ddewis codi neu ostwng Cyfradd y Banciau, yna ystyriwch sut y gallai'r penderfyniad hwn ddylanwadu ar holl rannau eraill yr economi. Efallai yr hoffech chi archwilio'r syniad hwn trwy ofyn i fyfyrwyr chwarae rôl y gwahanol rannau a disgrifio sut y cawsant eu heffeithio (e.e. bydd Cyfradd uwch y Banciau'n golygu bod banciau'r stryd fawr yn cynnig cyfraddau llog uwch, felly gallai cwsmeriaid fod yn llai parod i fenthycu arian, felly gallent wario llai mewn siopau). Gwahaniaethwch ar y gweithgaredd trwy roi **Daflen Weithgaredd 1** i fyfyrwyr a fyddai'n elwa o cymorth ychwanegol, sy'n cynnwys senarios parod i ddangos sut mae pob rhan o'r economi'n cael ei heffeithio gan godi neu ostwng Cyfradd y Banciau. Dylai grwpiau ddarllen a thrafod y senario 'codi' ac yna dylai pob grŵp ei rannu â'r dosbarth cyfan, i weld sut mae holl rannau'r economi'n cydweithio. Yna ailadroddwch â'r senario 'gostwng', fel bod myfyrwyr yn gweld yr effaith groes.

I orffen (10 munud)

Mewn parau neu'n unigol, dylai myfyrwyr ddewis un o'r astudiaethau achos ar **Daflen Gweithgaredd 2** – Isla (a argymhellir ar gyfer oedrannau 11-14) neu Ibrahim (a argymhellir ar gyfer oedrannau 14-16) – ac ysgrifennwch yr holl bobl a ffactorau (gan gynnwys yr economi) a allai ddylanwadu ar y penderfyniad hwn (gweler **sleid 8**). Gall myfyrwyr a fyddai'n elwa o gymorth ychwanegol ddefnyddio'r cardiau o **Daflen Weithgaredd 3** fel ysgogiadau.

Trafodwch rai o'r dulliau y gallem ddelio â dylanwadau negyddol (e.e. pwysau gan gyfoedion, rhagfarn hysbysebydd) a rhannu rhai ffynonellau cymorth, gan ddefnyddio **sleid 9**. Fel dosbarth, siaradwch am sut y gall ymwybyddiaeth o'r hyn sy'n dylanwadu arnom helpu i wneud i ni wneud penderfyniadau gwell.

Esboniwch y gweithgaredd gwaith cartref (isod). Gadewch i fyfyrwyr wybod y byddant yn canfod y broses sy'n gwneud penderfyniadau gwych yn y wers nesaf.

Gwaith Cartref: Beth sy'n dylanwadu ar fy mhenderfyniadau?

Yn y cartref, bydd myfyrwyr yn cael cyfle i fyfyrion ymhellach ar y dysgu o'r wers, a'i gymhwyso i'w bywydau a'u penderfyniadau personol eu hunain mewn amgylchedd diogel a phreifat. Nid oes angen i fyfyrwyr ddatgelu beth maen nhw wedi'i ddewis. Rhowch daflen Gweithgaredd 3 i fyfyrwyr i fynd adref. Gofynnwch iddynt feddwl sut y gallai pob un o'r bobl/ffactorau ar y cardiau ddylanwadu ar eu penderfyniadau – os ydynt yn meddwl am ddylanwadau eraill, gallant ychwanegu eu cardiau eu hunain. Dylent dorri'r cardiau a'u trefnu o'r lleiaf tebygol i'r mwyaf tebygol o ddylanwadu ar eu penderfyniadau (neu ysgrifennu rhifau ar y daflen i'w graddio).

Gweithgareddau estyn dewisol (10-20 munud)

Trafod penderfyniadau pobl ifanc – Gan ddefnyddio sleidiau 10-12 heriwch fyfyrwyr i drafod, mewn parau, y mathau o benderfyniadau a wneir gan bobl ifanc:

- Pa fathau o benderfyniadau mae pobl ifanc o'ch oedran chi'n eu gwneud? (e.e. pryniadau, dillad, bwyd, perthnasoedd, arian)
- Pa benderfyniadau maen nhw'n eu gwneud o ran arian? (e.e. gwario, cynilo, rhoi i elusen, benthyca, faint rydych chi'n fodlon ei dalu am rywbeth)
- Beth allai fod rhaid iddynt ei benderfynu pan fyddant yn 18, 25, 50? Sut allai'r penderfyniadau hyn effeithio ar weddill eu bywydau? (e.e. dewis pynciau, astudio/gweithio, gyrfa, car, eiddo, teithio, priodi, plant)